

**Inventarisatie beschermde soorten
langs rijkswegen in Zuid-Holland**
(relevante passages)

wegtrajecten in het kader van de Spoedwet
wegverbreding

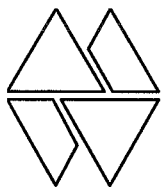
L.D. Buren
A.J.M. Meijer

9-072

Inventarisatie beschermde soorten langs rijkswegen in
Zuid-Holland

wegtrajecten in het kader van de Speedwet
wegverbreding

L.D. Buren
A.J.M. Meijer

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849

e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde

15 september 2003
rapport nr. 03-157

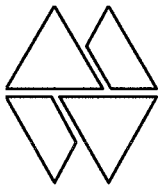
Status uitgave:	eindrapport
Rapport nr.:	03-157
Datum uitgave:	15 september 2003
Titel:	Inventarisatie beschermde soorten langs rijkswegen in Zuid-Holland
Subtitel:	wegtrajecten in het kader van de Spoedwet wegverbreding
Samenstellers:	Drs. L.D. Buren Drs. A.J.M. Meijer
Aantal pagina's inclusief bijlagen:	058
Project nr.:	03-282
Projectleider:	Drs. A.J.M. Meijer
Naam en adres opdrachtgever:	Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouw Van der Burghweg 1, 2628 CS Delft
Referentie opdrachtgever:	project ZSM
Akkoord voor uitgave:	Directeur Bureau Waardenburg bv drs. A.J.M. Meijer
Paraaf:	

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouw

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitssysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

In het kader van de Spoorwet wegverbreding zullen door Rijkswaterstaat een aantal rijkswegtrajecten in Zuid-Holland worden aangepast. Het gaat hierbij om aanpassingen ten behoeve van het oplossen van dringende knelpunten in de doorstroming en capaciteit. Voor een groot deel worden deze aanpassingen bewerkstelligd op bestaand asfalt. Op sommige trajecten blijkt het echter noodzakelijk om het asfalt uit te breiden in de vorm van een zekere verbreding en/of aanleg pechhavens, of andere aanpassingen uit te voeren zoals het aanbrengen/verplaatsen/verhogen van geluidsschermen of het aanbrengen van damwanden. In deze gevallen is de aard van de werkzaamheden dusdanig dat de lokaal aanwezige flora en fauna hierdoor beïnvloed kan worden.

Daarom is het noodzakelijk om veldinventarisatie uit te voeren naar het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. Hiermee kan worden nagegaan of zich ter hoogte van het traject beschermde soorten bevinden. Deze gegevens zijn noodzakelijk om een aanvraag te doen voor een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet, artikel 75 om "eventueel aanwezige beschermde soorten (flora en fauna) te mogen verstoren, vernietigen en/of te verplaatsen". De te inventariseren soorten betreffen soorten genoemd in de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn (bijlage 2 en 4), Flora- en faunawet en rode lijst.

Rijkswaterstaat Dienst Weg- en Waterbouwkunde heeft Bureau Waardenburg verzocht een inventarisatie uit te voeren naar de langs de trajecten aanwezige flora en fauna. Bureau Waardenburg heeft allereerst een plan van aanpak opgesteld voor flora- en fauna-inventarisatie langs de Spoorwettrajecten van Zuid-Holland, waarin de nader te inventariseren trajecten en soortengroepen zijn geselecteerd. Onderhavig rapport omvat de uitvoer van dit plan van aanpak alsmede advies over mitigerende en compenserende maatregelen. In het onderzoek is gebruik gemaakt van door Bureau Waardenburg uitgevoerde veldinventarisaties, eventueel aangevuld met bestaande gegevens.

Het project is uitgevoerd door een projectteam bestaande uit de volgende personen (allen bureau Waardenburg bv)

A.J.M. Meijer	Projectleiding, redactie
L.D. Buren	Rapportage, vogels, coördinatie

B. Achterkamp   Vegetatie, vissen en amfibieën
P.H.N. Boddeke   Vegetatie,   zoogdieren,   vissen   en
amfibieën, vlinders

Vanuit Rijkswaterstaat is het project begeleid door dhr. J.G.
de Vries (Dienst Weg- en Waterbouwkunde) en dhr. E. Stofbergen
(directie Zuid-Holland).

Inhoud

Voorwoord	5
1 Inleiding	9
1.1 Spoedwet wegverbreding	9
1.2 Doel van de studie	9
1.3 Leeswijzer	10
2 Algemene effecten van wegverbreding	11
3 Methode	13
3.1 Afbakening studiegebied	13
3.2 De onderzochte flora- en faunagroepen	13
3.2.1 Aanpak	13
3.2.2 Inventarisatie per soortengroep	14
4 Wettelijk kader	17
4.1 Europese regelgeving	17
4.2 Flora- en faunawet	17
4.3 Rode lijst	19
7 Resultaten A12 Gouda - Woerden	21
7.1 Ingreep	21
7.2 Te inventariseren gebied	21
7.3 Aanwezige/te verwachten soorten	22
7.4 Ontheffing en maatregelen	26
11 Literatuur	31
Bijlage 1 Advies F & F- wet netwerk groene bureaus	35
Bijlage 2 Overzicht Spoedwettrajecten directie Zuid-Holland	37
Bijlage 3 Plan van aanpak inventarisatie Spoedwet trajecten Zuid- Holland	39
1 Inleiding	41
2 Methodiek	42
3 Specificatie van het onderzoeks-gebied	43
4 Bespreking per soortgroep	45
4.1 Insecten	45
4.2 Vissen en amfibieën	46
4.3 Reptielen	47
4.4 Zoogdieren	47
4.5 Vogels	48
4.6 Vegetatie	49
5 Samenvatting	49

1 Inleiding

1.1 Speedwet wegverbreding

Enige tijd geleden is de Eerste Kamer akkoord gegaan met de Speedwet Wegverbreding. Deze wet houdt in dat trajecten van een aantal Rijkswegen in het hele land (totaal circa 150 kilometer) aangepast worden om tijdens de spitsuren de doorstroming en capaciteit van deze trajecten te verbeteren. Deze rapportage behelst de tracés in de provincie Zuid-Holland (zie bijlage 2). De aanpassingen bestaan uit zogenaamde benuttingsmaatregelen. Deze verkeerskundige maatregelen zijn bedoeld om de capaciteit van de rijksweg tijdens de spitsuren te vergroten. In veel gevallen kunnen de aanpassingen op bestaand asfalt worden gerealiseerd. Soms hebben de maatregelen effect op het ruimtebeslag. In deze gevallen is er sprake van habitatvernietiging. Daarbij valt te denken aan broed- of ander voortplantingshabitat, maar ook aan het verlies van foerageermogelijkheden.

Wanneer habitatvernietiging het geval is dient door middel van een inventarisatie te worden nagegaan in hoeverre beschermde planten en diersoorten voorkomen ter hoogte van het vastgestelde traject. Deze gegevens zijn nodig om een aanvraag te doen voor "onthefving van de Flora- en faunawet om eventueel aanwezige beschermde soorten (flora en fauna) te mogen verstoren, vernietigen en/of te verplaatsen". De te inventariseren soorten betreffen soorten genoemd in de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn (bijlage 2 en 4), Flora- en faunawet en Rode lijst.

1.2 Doel van de studie

Om voor de uit te voeren werkzaamheden ontheffing ex art. 75 van de Flora- en faunawet aan te vragen heeft de Rijkswaterstaat Directie Zuid-Holland inzicht nodig in:

- de aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten binnen het gebied waar werkzaamheden plaats zullen gaan vinden.
- de consequenties voor de aanwezige beschermde en bedreigde soorten van de werkzaamheden.
- de te treffen mitigerende en compenserende maatregelen bij werkzaamheden die plaatsvinden in het kader van de vaarwegaanpassing in het plangebied.

Voorliggend rapport beoogt deze inzichten te geven.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de ecologische gevolgen van een wegverbreding. In hoofdstuk 3 wordt de methode van het onderzoek beschreven. Hoofdstuk 4 geeft inzicht in het wettelijk kader. Hoofdstuk 5 t/m 10 behandelen de resultaten per Rijksweg en de te nemen mitigerende dan wel compenserende maatregelen. Wanneer relevant is in het hoofdstuk een tabel opgenomen met de zoogdiersoorten (behalve vleermuizen) die waargenomen zijn dan wel verwacht worden langs het traject en algemene informatie over het voor deze soorten geschikte tot zeer geschikte biotoop. Wanneer ontheffing aangevraagd dient te worden is in het hoofdstuk een tabel opgenomen met de naam van de betreffende soort(en), het type verbodsbepaling en te nemen mitigerende maatregelen om het negatieve effect van de ingreep zoveel mogelijk te beperken.

Het overzicht van literatuurverwijzingen staat in hoofdstuk 11.

2 Algemene effecten van wegverbreding

Effecten van infrastructuur op fauna zijn in vier categorieën te verdelen: habitat vernietiging, versnippering, sterfte en verstoring.

Habitatvernietiging

Op een locatie waar extra asfalt wordt aangelegd, en in de zone daar direct omheen die wordt vergraven, gaat habitat verloren. Daarbij valt te denken aan broed- of ander voortplantingshabitat, maar ook aan het verlies van foerageermogelijkheden.

Versnippering

Door de barrièrewerking van wegen kunnen populaties geïsoleerd raken waardoor de genetische variëteit afneemt en soorten plaatselijk kunnen uitsterven. Gevoeligheid voor de barrièrewerking van wegen verschilt van soort tot soort. Voor sommige soorten is een verhard fietspad al een onoverkomelijke barrière. Andere soorten ervaren zelfs een snelweg niet als absolute barrière. De ingreep in het kader van de Spoorwet beperken zich grotendeels tot wegverbreding. Versnippering zal in dit geval geen groter effect op het omliggende ecosysteem hebben dan voor de verbreding al het geval was.

Sterfte

De aanleg van de wegverbreding zal de directe sterfte van enkele soorten met zich meebrengen. Hierbij kan gedacht worden aan het dempen van sloten of poelen, het vernietigen van holen en nesten of het simpelweg verharderen van vegetatie enz.

De barrièrewerking van de weg zorgt ook voor sterfte wanneer dieren tijdens migratie, dispersie of dagelijkse (foerageer)bewegingen die weg kruisen en daarbij worden overreden (sterfte door versnippering). Afvoerputten langs wegen kunnen vallen vormen (bijv. voor amfibieën en kleine zoogdieren) waar de dieren niet meer uitkomen. De ingrepen beperken zich grotendeels tot wegverbreding om de verkeersstroom beter te verwerken. Doordat er geen extra intensivering van de verkeersstroom plaatsvindt zal de toename van het aantal dodelijke slachtoffers zal zeer beperkt zijn.

Verstoring

Verstoring heeft een visuele en auditieve component. Langsrijdende (vracht)auto's kunnen visueel een schrikreactie

opwekken, maar ook hoge geluidsniveaus kunnen een negatief effect hebben. Van bepaalde soorten is bekend bij welk geluidsniveau individuen wegtrekken. De gevoeligheid van geluid verschilt van soort tot soort. In een open landschap reikt verstoring verder dan in een gesloten landschap. De wegverbreding zal naar verwachting geen verhoging van de verkeersintensiteit tot gevolg hebben. Volgens het rapport 'Akoestisch effecten rijlijnverlegging en snelheidsverlaging bij benuttingsmaatregelen' (DWW, 2003) zal de toename van geluidsverstoring hooguit enkele tienden van decibellen betreffen, een te verwaarlozen toename.

Ook tijdens de aanleg van infrastructuur speelt audio of visuele verstoring een rol.

Een aparte bron van verstoring wordt gevormd door verlichting. In het algemeen wordt aangenomen dat wegverlichting een negatieve invloed heeft op diersoorten. Bijvoorbeeld de aantrekkingskracht van licht op insecten waar vleermuizen op afkomen, die vervolgens verkeersslachtoffer kunnen worden. Andere soorten hebben juist een afkeer van verlichting. De invloed van wegverlichting is derhalve niet eenduidig vast te stellen. Voor de maatregelen in het kader van de Speedwet ten aanzien van verlichting zal gebruik worden gemaakt van moderne technieken die gericht zijn op een efficiënte toepassing. Aangenomen kan worden dat hierdoor geen toename optreedt van verstoring door licht (mondelinge mededeling E. Stofbergen).

Een weg veroorzaakt tevens verstoringen in het abiotisch milieu als gevolg van uitlaatgassen, strooizout en verandering van de grondwaterstand. Een toename van de verkeersintensiteit zal tevens een toename van de verstoring van het abiotisch milieu veroorzaken.

3 Methode

3.1 Afbakening studiegebied

De tracés waar werkzaamheden zijn gepland liggen verspreid over de provincie Zuid-Holland. In tabel 3.1 is aangegeven om welke trajecten gaat en tussen welke kilometrering. Hierbij is ook aangegeven om wat voor type werkzaamheden het gaat.

Tabel 3.1 Rijkswegen en trajecten waar werkzaamheden plaats vinden

Traject	van hm	tot hm	type ingreep
Zuid-Holland			
A4 Leidschendam-Prins Clausplein	44	46,3	uitbreiden asfalt, evt. vluchthaven, evt.
A12 Prins Clausplein-Voorburg	6,4	5	verplaatsen geluidsscherm
	15,8	26,8	evt. vluchthaven
A12 Zoetermeer-Gouda	44,4	27,0	uitbreiden asfalt,
	15,1	11,0	verplaatsen sloot en geluidswal
A12 Gouda-Woerden	34,5	38,9	geluidsschermen
A13 Zestienhoven-Delft-Zuid	37,3	42,8	plaatsen/verhogen vluchthavens, graven in berm
A20 Capelle-Terbregseplein			geen uitbreiding asfalt
A27 Gorinchem-Noordeloos			buitenzijde extra asfalt, grondkering verplaatsen

3.2 De onderzochte flora- en faunagroepen

3.2.1 Aanpak

De volgende soortengroepen zijn onderzocht: vaatplanten, zoogdieren (inclusief vleermuizen), reptielen, amfibieën, vissen. Binnen de soortengroepen beperkt het onderzoek zich tot soorten die beschermd zijn in het kader van de Flora- en faunawet en/ of genoemd in de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn (bijlage 2 en 4) en rode lijst.

Geluidsverstoring vogels

De toename van het geluidsniveau als gevolg van de ingrepen is te verwaarlozen (DWW, 2003, mondelinge mededeling E. Stofbergen). Daarom is het niet noodzakelijk om inventarisaties uit te voeren om de invloed van geluidsverstoring op vogels te bepalen.

Naar aanleiding van het plan van aanpak (Buren & Meijer, 2003, zie bijlage 3) zijn op de geselecteerde kwetsbare locaties uitgebreide inventarisaties en habitatin-schattingen gedaan. De locaties voor deze inventarisatie zijn geselecteerd aan de hand van een tweetal criteria: locaties waar habitatvernietiging plaatsvindt en/of locaties waar zich naar verwachting (op basis van bronnenonderzoek en quick scan) wettelijk beschermde soorten bevinden. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden in mei, juni en juli 2003.

Met betrekking tot de soortgroep vaatplanten is ook gebruik gemaakt van gegevens verzameld in het kader van het Meetnet Wegbermen (Tromp & Reitsma, 2001, Sieben & Reitsma, 2002). Gegevens over de ringslangpopulatie in de omgeving van Gouda en de A12 zijn geleverd door RAVON.

De locaties in het plan van aanpak zijn geselecteerd voor gerichte inventarisatie aan de hand van een tweetal criteria: locaties met een relatief grote ruimtelijke ingreep en locaties waar zich naar verwachting (op basis van quickscan en Natuurloketgegevens) wettelijk beschermde natuurwaarden bevinden. De aldus geselecteerde en gericht geïnventariseerde locaties zijn terug te vinden in de betreffende hoofdstukken van de Spoedwettetrajecten.

3.2.2 Inventarisatie per soortengroep

Zoogdieren

Vleermuizen

Voor inventarisatie van vleermuizen is het noodzakelijk om meerdere avondronden uit te voeren op verschillende momenten in het seizoen. Naar aanleiding van de voor het plan van aanpak uitgevoerde quickscans is gecontateerd dat er geen verblijfplaatsen van vleermuizen vernietigd zullen worden (gebouwen, kelders, dikke, oude bomen met hollen). Gezien deze constatering en de beperkte beschikbaarheid van tijd is besloten om voor deze soortgroep een uitgebreide habitatin-schatting te maken gecombineerd met bestaande verspreidingsgegevens, naar de geschiktheid van de locaties als

foerageergebied en trekroute. Over vleermuizen in het plangebied is relatief veel bekend (Broekhuizen, 1992 & Mostert, 1998). In het onderzoek wordt derhalve gebruik gemaakt van bestaande gegevens gecombineerd met een habitatin-schatting.

Overige zoogdieren

Op de geselecteerde locaties is gezocht naar sporen (omkeren van tegels, planken etc, aanwezigheid pootafdrukken, uitwerpselen, holen, nesten etc en het verrichten van zicht- en geluidswaarnemingen). Tevens is een algemene beoordeling gemaakt ten aanzien van de geschiktheid van het gebied en aanliggende terreinen als leefgebied voor de diverse beschermde soorten (mede op basis van reeds bestaande informatie).

Vissen & amfibieën

Onder de kwetsbare locaties zijn ook locaties waar sloten verplaatst of gedempt worden of mogelijk landhabitat van amfibieën aangetast of vernietigd wordt. Op die plaatsen is daarom gericht veldwerk verricht in twee inventarisatierondes. Bij de geselecteerde locaties zijn de wateren uitgebreid met een schepnet bemonsterd en bekeken is of wateren geïsoleerd zijn of in verbinding staan met andere wateren.

Reptielen

Slechts op één locatie kan een reptielensoort, namelijk de ringslang, voorkomen. Er zijn gegevens bekend van een populatie bij Gouda, in de omgeving van de A12. Deze dieren zijn zeer moeilijk waar te nemen. De werkgroep Zuid-Holland van RAVON monitort deze populatie en daarom zijn bij RAVON gegevens opgevraagd om te bepalen of deze soort zich ook in de directe omgeving van de A12 bevindt.

Vogels

Een volledige broedvogelinventarisatie bestaat uit een vijftal inventarisatierondes in de periode maart tot juni. Een volledige inventarisatie was binnen de onderzoeksperiode zodoende niet mogelijk. Aangezien geconstateerd is dat toename van de geluidsverstoring nihil is en de habitatvernietiging zeer beperkt is is er niet een directe noodzaak voor een volledige inventarisatie. Daarom kan in dit geval volstaan worden met algemene adviezen met betrekking tot het uitvoeren van werkzaamheden die (broed)habitatvernietiging tot gevolg hebben.

Voor dit rapport zijn alleen de directe effecten op vogels (habitatvernietiging) beoordeeld.

Vaatplanten

In het plan van aanpak (Buren & Meijer, 2003) zijn enkele kwetsbare locaties geselecteerd waar mogelijk beschermde plantensoorten voor kunnen komen. Deze locaties zijn eind juni systematisch geïnventariseerd. Doordat sommige soorten eerder of later bloeien dan andere kunnen tijdens de inventarisatie soorten gemist zijn.

Daarnaast zijn gegevens van het Bermflorameetnet geraadpleegd (Tromp & Reitsma, 2001, Sieben & Reitsma, 2002). Deze gegevens dekken een deel van de onder de spoedwet vallende trajecten.

4 Wettelijk kader

4.1 Europese regelgeving

De Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn maken deel uit van de Europese regelgeving en zijn van kracht in alle Europese lidstaten. Beide kennen een gebiedsbeschermings- en een soortenbeschermingsaspect. Het gebiedsbeschermingsaspect van de Vogelrichtlijn is sinds 1998 deels in de Natuurbeschermingswet opgenomen. Dit dient voor de Habitatrichtlijn nog te gebeuren. Het aspect soortenbescherming van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn is in de Flora- en faunawet opgenomen.

De Vogelrichtlijn (1979) heeft als doelstelling alle in het wild levende vogelsoorten en hun leefgebied binnen het grondgebied van de Europese Unie te beschermen. In dit kader zijn in Nederland gebieden aangewezen als Speciale BeschermingsZones (Vogelrichtlijngebieden).

Het doel van de Habitatrichtlijn (1992) is het behoud van de totale biologische diversiteit van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en wilde flora en fauna (behalve vogels) op het grondgebied van de Europese Unie. In dit kader zijn in Nederland aan de Europese Commissie gebieden aangemeld als kandidaat Speciale BeschermingsZones (Habitatrichtlijngebieden). Deze aangemelde gebieden genieten intussen de beschermde status alsof zij aangewezen gebieden zijn.

In (de nabijheid van) het plangebied bevinden zich geen natuurgebieden waardoor ontheffing in het kader gebiedsbescherming niet aan de orde is.

4.2 Flora- en faunawet

De nationale wet- en regelgeving met betrekking tot de bescherming van dier- en plantensoorten, is sinds 1 april 2002 in de Flora- en faunawet geregeld. De wet vervangt de Vogelwet 1936, de Wet Bedreigde Uitheemse Dier- en Plantensoorten, de Jachtwet, de Nuttige Dierenwet 1914 en hoofdstuk V van de Natuurbeschermingswet. Verder zijn in de wet de soortbeschermingsbepalingen uit de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn geïmplementeerd.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet zijn de volgende planten- en

diersoorten beschermd:

- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van de bruine rat, de zwarte rat en de huismuis;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voor zover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- dieren en planten die zijn aangewezen in het Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet. Dit betreft met name een aantal soorten planten, vlinders, mieren, kevers, weekdieren en kreeftachtigen;
- dieren en planten die zijn aangewezen in de Regeling aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet. Dit betreft met name een aantal soorten planten, vlinders, libellen, kevers en tweekleppigen;

Ruimtelijke ingrepen

Om te voorkomen dat zeer algemeen voorkomende soorten die zwaar beschermd zijn, bij ruimtelijke ingrepen aanleiding zijn voor uitgebreide vergunningsprocedures, is voor de Flora- en faunawet een reparatiewetgeving voorgesteld.

Bij het beoordelen van aanvragen voor een ontheffing ex. art. 75 van de Flora- en faunawet wordt daarbij onderscheid gemaakt in vier categorieën van soorten.

- Soorten vermeld op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bij Algemene Maatregel van Bestuur aangewezen bedreigde soorten (art. 75.5). Ontheffing kan worden verleend indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, of wanneer sprake is van een dwingende reden van openbaar belang en ook geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige instandhouding van de soort.
- Beschermden soorten die niet onder punt 1 zijn genoemd, met uitzondering van beschermde inheemse vogelsoorten. Ontheffing kan worden verleend indien er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige instandhouding van de soort.
- Beschermden inheemse vogels. Dwingende redenen van groot openbaar belang kunnen geen grond zijn voor het verlenen van een ontheffing. De Vogelrichtlijn staat dat niet toe.
- Voor de meer algemene soorten zal voor verjaging, verontrusten, verstoren e.d. niet aan de hand van de bovenstaande criteria worden getoetst.

De reparatiewetgeving is nog niet van kracht, en zal mogelijk nog aan wijzigingen onderhevig zijn (zie bijlage 1).

De verbodsbepalingen volgens de Flora- en faunawet

Handelingen met betrekking tot beschermde planten:

Artikel 8

- ☐ Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten.

Artikel 13

- ☐ Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten.

Handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

Artikel 9

- ☐ Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren.
- ☐ Het met het oog van bovenstaande doelen opsporen van dieren.

Artikel 10

- ☐ Het opzettelijk verontrusten van dieren.

Artikel 11

- ☐ Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen, verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren;

Artikel 13

- ☐ Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren.

4.3 Rode lijst

Rode lijsten zijn lijsten met soorten die, op basis van wetenschappelijk onderzoek, vanwege hun aantalverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht behoeven ten einde hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Het is mogelijk dat een algemeen in Nederland voorkomende soort vanwege zijn internationale status (itz-status) toch op een Rode lijst verschijnt.

Rode lijst soorten hebben van zichzelf geen wettelijke bescherming. Wel worden de Rode lijsten gebruikt als basis voor nieuwe bepalingen. Rode lijsten bestaan van planten, mossen, korstmossen, vlinders, libellen, sprinkhanen, amfibieën, reptielen, vissen en zoogdieren. Er bestaan nationale Rode lijsten en Rode lijsten specifiek voor een provincie.

7 Resultaten A12 Gouda - Woerden

7.1 Ingereep

Langs het traject van de A12, Gouda - Woerden, tussen hm 27,0 en hm 44,4 is de aanleg van een plusstrook aan de noordzijde gepland. Deze strook zal gerealiseerd worden op bestaand grondlichaam. Er vindt alleen asfaltuitbreiding plaats op dit grondlichaam. Er zullen langs een groot deel van het traject nieuwe geluidsschermen worden geplaatst, dan wel bestaande geluidsschermen worden opgehoogd. Voor deze maatregelen moet aan de buitenzijde langs het geluidsscherm een vlak stuk werkruimte van minimaal 3 meter vrijgemaakt worden. Dit betekent voor dit traject dat in de meeste gevallen bosschages en bomen gerooid moeten worden, soms over een breder stuk dan 3 meter wanneer er direct naast het scherm een steil talud ligt. Ook is er een alternatief plan om tussen hm 28,5 en 32,5 in de zeer brede middenberm een geluidsscherm aan te leggen.

De aanleg van geluidsschermen betekent voornamelijk een verstoring en (tijdelijke) beschadiging van leefgebied. Enerzijds belemmert het soorten om de weg over te steken en verhoogt dus de barrièrewerking van de rijksweg. Anderzijds voorkomt het voor een deel verkeersslachtoffers.

In tabel 7.1 staan alle ingrepen met betrekking tot dit traject aangegeven.

Tabel 7.1 Omschrijving ingrepen A12
Zoetermeer-Gouda

van hm tot hm	zijde	Beschrijving
28,5-44,4	midden	aanbrengen asfalt op bestaand grondlichaam
28,5-30,8*	zuid	nieuw geluidsscherm
28,5-32,5	midden	eventueel scherm in middenberm
30,8-32,5*	zuid	geluidsscherm ophogen
39,6-40,3	zuid	geluidsscherm
42-44,4*	noord	geluidsscherm

*: gericht geïnventariseerde gedeelten

7.2 Te inventariseren gebied

Het gedeelte tussen hm 28,5 en 30,8 bestaat eveneens uit een riet-brandnetelvegetatie. met soorten als echte koekoeksbloem, jacobskruiskruid, groot hoefblad en distel. Langs een deel van

het traject bevindt zich een bomenrij, op een aantal meters afstand van de weg.

De middenberm tussen hm 28,5 en 32,5 is zeer breed en ruig, met struiken, bomenrijen en waterpartijen. Deze berm heeft op diverse plaatsen verbinding met de gebieden aan beide zijden van de A12.

Langs het traject tussen hm 30,8 en 31,2, ten oosten van de verzorgingsplaats bevindt zich redelijk soortenrijk grasland, ruigte en rietvelden met soorten als moerasandoorn, poelruit, gevleugeld hertshooi en kamgras.

Tussen hm 31,3 en 32,5 bevindt zich direct langs het op te hogen geluidsscherm een steil talud. Deze is begroeid met ruigte met brandnetel-glanshavergemeenschap met akkerdistel, dauwbraam, kweek en heermoes. Direct onderaan het talud bevindt zich een bomenrij met hier en daar dicht struikgewas van wilg, esdoorn en es. Langs de ruigte onderaan het talud loopt een donkere troebele sloot met veel kroos.

Het traject tussen hm 42 en 44,4 aan de noordzijde grenst direct aan een steil talud met gras en brandnetels. Onderaan het talud staan twee bomenrijen waarvan mogelijk één rij gekapt moet worden om werkruimte vrij te maken.

7.3 Aanwezige/te verwachten soorten

Zoogdieren

Het traject tussen hm 28,3 en 30,8 biedt een geschikte habitat voor algemene soorten als veldmuis, bosmuis en bosspitsmuis. Van deze laatste soort is een dood exemplaar aangetroffen.

Tussen hm 30,8 en 31,2 biedt het grasland en de ruigte geschikte habitat voor veldmuis, bosmuis en gewone bosspitsmuis. De iets verder van de weg gelegd nattere gedeelten vormen een geschikt biotoop voor de waterspitsmuis en de rietvelden zijn mogelijk geschikt voor de dwergmuis. Deze laatste soort komt voor op de provinciale Rode lijst van Zuid-Holland. Op grond van de bekende verspreiding van de waterspitsmuis wordt het echter niet waarschijnlijk geacht dat de soort hier voor komt. Deze soort is erg kritisch en heeft ook 's winters open water nodig om te foerageren. Hierdoor kan de soort zich in polders alleen bij kwelslootjes handhaven. De geschikte habitats van deze soorten bevinden zich echter niet binnen de strook die door het plaatsen van een geluidsscherm wordt aangetast dus deze soorten zullen geen effect ondervinden van de maatregelen. De afname van het verkeersgeluid dankzij het scherm zal de soort eerder ten goede komen. Ook zal het gebied een geschikt foerageergebied vormen voor marterachtigen

als wezel, hermelijn en bunzing, zij het in mindere mate dicht bij de weg.

Het traject tussen hm 31,3 en 32,5 biedt een variatie aan habitats. Aangetroffen zijn sporen van egel (uitwerpselen), muizen (holletjes) en woelrat (hol). Bosmuis, gewone bosspitsmuis en in mindere mate veldmuis vinden hier een geschikt leefgebied. Ook is er een konijn waargenomen. Verder is het gebied, met name onder aan het talud, geschikt voor wezel, bunzing en hermelijn vanwege de nabijheid van de sloot, aanwezigheid van takkenstapels (verblijfplaats) en de aanwezigheid van muizen.

Het gedeelte tussen hm 42 en 44,4 is voornamelijk geschikt voor algemene soorten als bosmuis, gewone bosspitsmuis, huisspitsmuis en veldmuis. Ook zijn er molshopen aangetroffen. De soorten die langs het gehele traject te verwachten zijn en hun geschikte biotoop staan samengevat in tabel 7.2.

Tabel 7.2: De binnen het gebied te verwachten beschermde zoogdieren en hun algemene biotoop. +: geschikte biotoop, ++: zeer geschikte biotoop

		gebouwen	bospercele	lijnvormi	ruigte	Weiland	oevers
		n		ge		/akker	
				opstanden			
Egel		+		++	++		
gewone		+		+	++		+
bosspitsmuis							
Mol		+		+	+	++	
Bunzing	+	+		++	+		++
Hermelijn		+		+	++		++
Wezel		+		+	++	+	+
Bosmuis	+	+		++	+		
Veldmuis				+	+	++	+
huisspitsmuis	++			+	++		
Dwergmuis				+	+	++	
woelrat							++
konijn		+		++	+		
Haas				+	++	++	+

In de omgeving van het traject kunnen diverse soorten vleermuizen voorkomen. Nergens langs het traject worden echter (geschikte) verblijfplaatsen aangetroffen. Soorten die mogelijk foerageren in de omgeving van het traject of langstrekken zijn gewone en ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, en meervleermuis. De aanwezige bomenrijen en andere lijnvormige landschapselementen bieden hiervoor een geschikte gelegenheid.

Amfibieën

Langs het traject worden geen sloten aangetast of gedempt. Op enkele plaatsen zullen maatregelen uitgevoerd worden langs de oever van een aanwezige sloot. Dit kan verstoring betekenen van amfibieën als bruine en groene kikker, gewone pad en kleine watersalamander.

Dit is het geval tussen hm 31,3 en 32,5. Hier is bij de nabijgelegen sloot een bruine kikker aangetroffen. Ook zou zich in de sloot nog de kleine watersalamander, groene kikker en gewone pad kunnen bevinden. Naastgelegen gebied is geschikt landhabitat voor deze dieren. Ook wanneer tussen hm 28,5 en 32,5 in de middenberm een geluidsscherm zal worden geplaatst zal dit verstoring van de daar mogelijk aanwezige gewone pad, kleine watersalamander en groene en bruine kikker betekenen.

Reptielen

Van de omgeving van de A12 ter hoogte van Gouda zijn gegevens bekend van een ringslangpopulatie. De dieren houden zich hier vooral op in de buurt van de geluidswal (Prudon, 2003). Deze populatie stamt af van dieren die tussen 1935 en 1945 zijn uitgezet (Scheygrond, 1990 in Veenvliet, 1995). In Zuid-Holland komen geen oorspronkelijke populaties ringslangen (meer) voor. Uit RAVON gegevens (Prudon, 2003) blijkt dat in diverse hectarehokken (100 x 100 m) en km-hokken ringslangen waargenomen zijn (in km-hok X107/Y449 bijvoorbeeld 28 waarnemingen en in km-hok X108/Y450 zelfs 40). Vooral tussen hm 28,5 en 31,2 zijn veel waarnemingen bekend en in km-hok X110/Y452. Aangezien de middenberm zeer breed is en verbinding heeft met de berm aan noord- en zuidzijde is het mogelijk dat zich ook daar zwervende exemplaren bevinden. Uit de gegevens van RAVON is niet geheel met zekerheid op te maken dat de soort aan beide zijden van de A12 voorkomt. Wanneer dit wel het is geval betekent dit dat deze in staat is de weg over te steken en zullen zich in de middenberm waarschijnlijk zwervende exemplaren ophouden. Door de aanwezigheid van waterpartijen is ook te verwachten dat er voedsel in de vorm van kikkers en padden in de middenberm aanwezig is.

Vaatplanten

Op één locatie is de beschermde gewone rietorchis aangetroffen. Deze bevond zich ter hoogte van hm 28,63 ± 25 meter van de vangrail. Er werd slechts 1 exemplaar gevonden. Het aantal exemplaren per groeiplaats kan bij orchideeën echter van jaar tot jaar erg variëren. Dit exemplaar bevindt zich op ruime afstand van de strook langs de weg die gebruikt wordt om het geluidsscherm te plaatsen. Wel kan het zijn dat het exemplaar zich nabij de aanvoer route bevindt van materieel en apparatuur dat nodig is voor de uitvoering.

Ook is tussen hm 30,8 en 31,2 op diverse plaatsen kamgras aangetroffen, een Rode Lijstsoort. Ook deze vindplaatsen bevonden zich echter buiten de strook van drie meter die nodig is als werkruimte.

Vogels

Langs het hele traject bevinden zich bosschages en bomen die zeer geschikt zijn als broedhabitat voor diverse soorten vogels.

7.4 Ontheffing en maatregelen

Voor het uitvoeren van de voorgenomen maatregelen dient ontheffing aangevraagd te worden ingevolge artikel 75, vierde lid, onderdeel C, Flora- en faunawet (Ontheffing voor ruimtelijke ingreep) ingediend te worden voor de onderstaande soorten en de daarbij geldende verbodsbepalingen.

Zoogdieren

Ontheffing dient aangevraagd te worden voor eerder genoemde aangetroffen dan wel te verwachten zoogdiersoorten (andere dan vleermuizen) (zie tabel 7.3). Het verwijderen van takkenstapels en andere voor marterachtigen geschikte verblijfplaatsen kan het beste in het vroege voorjaar gebeuren, wanneer nieuwe, opgaande vegetatie de dieren beschutting biedt en nog geen jongen aanwezig zijn. Van de in het gebied aanwezige vleermuizen zullen geen verblijfplaatsen vernietigd worden. Het effect van het verwijderen van geïsoleerde bosschages en eventueel (een deel van) een bomenrij zal een te verwaarlozen effect hebben op de in de omgeving van het traject verwachte soorten.

Amfibieën en vissen

Op de locaties die voor amfibieën geschikt landhabitat bieden dient ontheffing aangevraagd te worden voor de daar aanwezige dan wel te verwachten amfibieën (zie tabel 7.3).

Mitigerende maatregelen

Daarnaast dienen bij de werkzaamheden mitigerende maatregelen genomen te worden. Om het landhabitat ongeschikt te maken voor amfibieën waardoor deze uitwijken naar geschiktere habitat dient het naastgelegen vegetatie vanaf enkele weken van tevoren kort gehouden te worden en bosschages verwijderd te worden (januari/februari, ook voordat het broedseizoen van de vogels begint). De (juveniele) dieren zullen dan wegtrekken op zoek naar een geschiktere verblijfplaats.

Ringslang

Voor de ringslang dient ontheffing aangevraagd te worden. Het verwijderen van verblijfplaatsen als takkenhopen, dichte bosjes etc dient indien mogelijk vermeden te worden. Het gebied is echter dermate groot dat de dieren voldoende ruimte hebben om een veilig plek op te zoeken. Vanaf eind oktober tot begin maart houden de dieren hun winterslaap. Tussen half maart en half mei, wanneer de dieren net uit hun winterslaap komen zijn

ze nog erg traag en niet goed in staat om te vluchten. Tussen begin juni en eind augustus liggen de eieren in broedhopen. De beste tijd om maatregelen uit te voeren is september/oktober wanneer de jonge dieren zeer mobiel zijn en voordat jonge en volwassen dieren zich terugtrekken in hun winterverblijf. Door van de weg af te werken wordt voorkomen dat dieren de weg opvluchten. Het te verwijderen materiaal (takkenmateriaal, gerooide bomen, etc.) kan op dichte hopen gegooid worden, op deze manier kan men net buiten het plangebied geschikte vervangende schuil- en overwinteringsplaatsen creëren.

Vogels

Voor vogels kan geen ontheffing verkregen worden. Alle maatregelen die broedhabitat aantasten zoals het verwijderen van bomen en struiken en het aantasten van sloten en slootkanten dienen buiten het broedseizoen (half maart tot half augustus) uitgevoerd te worden.

Tabel 7.1: Overzicht van soorten waarvoor een ontheffing dient te worden aangevraagd, het type verbodsbepaling en eventueel te nemen mitigerende en/of compenserende maatregelen

Soort	Grondwet (1998)	Maatregelen
Veldmuis (<i>Microtus arvalis</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Geen specifieke maatregelen
Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Geen specifieke maatregelen
Gewone bosspitsmuis (<i>Sorex araneus</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Geen specifieke maatregelen
Egel (<i>Erinaceus europeus</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Geen specifieke maatregelen
Konijn (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Geen specifieke maatregelen
Huisspitsmuis (<i>Crocidura russula</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Geen specifieke maatregelen
Mol (<i>Talpa europea</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Geen specifieke maatregelen
Woelrat (<i>Arvicola terrestris</i>)	verontrusten	Geen specifieke maatregelen
Bunzing (<i>Mustela putorius</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Verwijderen potentiële verblijfplaatsen in voorjaar
Wezel (<i>Mustela nivalis</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Verwijderen potentiële verblijfplaatsen in voorjaar
Hermelijn (<i>Mustela erminea</i>)	verontrusten, vernietigen /	Verwijderen potentiële

	beschadigen verblijfplaatsen	verblijfplaatsen in voorjaar
Ringslang (<i>Natrix natrix</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Verblijfplaatsen ontzien, buiten winterslaap en voortplantingsseizoen
Gewone pad (<i>Bufo bufo</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Vooraf vegetatie kort houden
Groene kikker (<i>Rana klepton esculenta</i>)	verontrusten	Geen specifieke maatregelen
Bruine kikker (<i>Rana temporaria</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Vooraf vegetatie kort houden
Kleine watersalamander (<i>Triturus vulgaris</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Vooraf vegetatie kort houden

11 Literatuur

- Bergmans, W. & A. Zuiderwijk, 1986. Atlas van de Nederlandse amfibieën en reptielen. Uitgave nr. 39, KNNV, Hoogwoud.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeek & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht.
- Buren, L.D., & A.J.M. Meijer, 2003. Beschermde flora en fauna langs rijkswegen Rijkswaterstaat directie Zuid-Holland. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- DWW, juni 2003. Akoestisch effecten rijlijnverlegging en snelheidsverlaging bij benuttingsmaatregelen.
- Groeneveld, A. en G. Smit, 2001. Handleiding voor het monitoren van amfibieën in Nederland. RAVON Werkgroep Monitoring, Amsterdam.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Lina, P.H.C. & G. van Ommerring, 1994. Rode lijst van bedreigde en kwetsbare zoogdieren in Nederland. IKC Natuurbeheer, Wageningen.
- Meijden, R. van der, B. Odé, C.L.G. Groen, J.-P.M. Witte & D. Bal, 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. Gorteria 26-4: 85-208.
- Nie, H.W. de, 1996. Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen. Media Publishing - III, Doetichem.
- Prudon, B., 2003. Ringslang langs de A12, Gouda. Levering Reptielen, Amfibieën, Vissen gegevens. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Scheygrond, A., 1990. Inventarisatie van Ringslangen. Natura 87 (7): 184.
- Veenvliet, P., 1995. Een overzicht van literatuurgegevens over in Nederland buiten hun natuurlijke verspreidingspatroon aangetroffen amfibieën en reptielen. Rapport 323 Werkgroep dieroecologie Vakgroep oecologie, Katholieke Universiteit Nijmegen.

Bijlagen

Bijlage 1 Advies F & F- wet netwerk groene bureaus

De aankondiging dat de Flora en Faunawet per 1 april 2002 in werking treedt, heeft geleid tot een groot aantal opdrachten aan leden van het Netwerk Groene Bureaus. Deze opdrachten hebben onder meer betrekking op het inventariseren van die soorten die vallen onder de Flora- en Faunawet en het beoordelen van effecten van voorgenomen ingrepen op die soorten.

Het Netwerk Groene Bureaus, de branche-organisatie van groene adviesbureaus, heeft vastgesteld dat een deel van deze opdrachten aanleiding is tot werkzaamheden die vanuit ecologisch- en natuurbeschermings-oogpunt niet nodig zijn. Vanuit juridisch oogpunt echter kan het nut van deze werkzaamheden anders beoordeeld worden. Het Netwerk wil u als opdrachtgever hierover graag informeren om misverstanden over de werkzaamheden van zijn leden te voorkomen.

De formulering van de op 1 april 2002 inwerking tredende Flora- en faunawet leidt, in combinatie met het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (28 november 2000) en de Bekendmaking lijsten beschermde inheemse diersoorten (7 november 2001) tot de verplichting ook voor zeer algemene dier- en plantensoorten effecten van voorgenomen ingrepen te beoordelen. Dit heeft tot gevolg dat voor de beoordeling van de toelaatbaarheid van ingrepen voor zeer veel soorten inventarisaties, effectbeschrijvingen en het ontwerpen van inrichtingsmaatregelen en dergelijke moet plaatsvinden, met daaraan gekoppeld zeer hoge kosten.

Uit overleg tussen het Netwerk en het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is gebleken dat de huidige wetgeving niet de intenties van de wetgever weergeeft. De wetgever beoogt niet voor zeer algemene, niet-bedreigde soorten tot een intensieve toetsing ten behoeve van ontheffing van bepalingen van de Flora- en faunawet te komen. De intentie is voor een groot aantal soorten tot een algemene ontheffing te komen.

Momenteel wordt op het ministerie gewerkt aan reparatiewetgeving. Op 19 december 2001 is de herziening van de Natuurbeschermingswet aan de Tweede Kamer aangeboden waarin een reparatie van de Flora- en faunawet is opgenomen. Tevens is een algemene maatregel van bestuur in voorbereiding die zal aangeven voor welke soorten de algemene ontheffing zal gaan gelden. Op het moment dat deze reparatie én de AMvB van kracht worden, vervalt de noodzaak om ook voor de zeer algemene soorten een beoordeling uit te voeren. Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is voornemens aanvragen voor ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet in de geest van de reparatie te gaan beoordelen. Het ministerie gaat ervan uit dat per 1 april - bij de inwerkingtreding van de flora- en faunawet - duidelijk zal zijn voor welke soorten een algemene ontheffing zal gelden.

In strikt juridische zin geldt echter de huidige regelgeving. De (vanuit ecologisch - en natuurbeschermings-oogpunt) gewenste situatie zal juridisch pas van kracht zijn nadat het herziening van de Natuurbeschermingswet de Tweede Kamer en de Raad van State heeft gepasseerd. Het Netwerk verwacht dat een en ander op zijn vroegst eind van dit jaar zijn beslag krijgt. Tot dat moment is de wijze waarop de rechter de Flora- en faunawet zal interpreteren (naar de letter of naar de geest) bepalend voor besluitvorming over het verlenen van ontheffingen. Pas na 1 april zal jurisprudentie kunnen ontstaan over de interpretatie van de Flora- en faunawet.

Het Netwerk Groene Bureaus constateert dat de advisering van zijn leden over de toelaatbaarheid van ingrepen of voorstellen voor vormgeving van ingrepen om te voldoen aan de eisen van de Flora- en Faunawet, sterk bepaald wordt door de - nu nog onbekende - opstelling van de rechter. Oordeelt de rechter naar de letter van de wet, dan zal voor alle algemene soorten een beoordeling nodig zijn. Oordeelt de rechter naar de geest van de wet, dan kan volstaan worden met de beoordeling voor die soorten die vanuit natuurbeschermingsoptiek van belang zijn.

Dit heeft tot gevolg dat

- een advies waarin wordt uitgegaan van een 'interpretatie naar de geest' het risico loopt op basis van een 'interpretatie naar de letter', niet adequaat te zijn óf dat
- een advies waarin wordt uitgegaan van een 'interpretatie naar de letter' zeer veel werk met zich meebrengt dat, bij een 'interpretatie naar de geest', overbodig blijkt te zijn.

Het Netwerk Groene Bureaus heeft zijn leden geadviseerd de opdrachtgever te attenderen op deze voorliggende keuze en de opdrachtgever zelf te laten bepalen welke benadering het adviesbureau dient te kiezen (een 'interpretatie naar de geest' dan wel een 'interpretatie naar de letter') en zich bewust te zijn van de consequenties van die keuze.

Netwerk Groene Bureaus, 25 februari 2002

Bijlage 2 Overzicht Spoedwetttrajecten directie Zuid-Holland

A4 Leidschendam-Prins Clausplein

A12 Prins Clausplein-Voorburg

A12 Zoetermeer-Gouda

A12 Woerden-Gouda

A13 Zestienhoven-Delft-Zuid

A20 Capelle a/d IJssel-Terbregseplein

A27 Gorinchem-Noordeloos

**Bijlage 3 Plan van aanpak
inventarisatie Spoedwet trajecten Zuid-
Holland**

1 Inleiding

In het kader van de Spoorwet Wegverbreding worden langs verschillende rijkswegen in het beheersgebied van de directie Zuid-Holland van Rijkswaterstaat verbredings- en benuttingsmaatregelen voorbereid. In veel gevallen betreft de aanleg van zogenoemde spits- of plusstroken. De realisatie daarvan vergt een veelal relatief gering ruimtebeslag (geringe verbreding, aanleg pechhavens), welke echter gepaard kan gaan met vernietiging van leefgebied van planten en dieren ter plaatse. Ook kan de intensivering van het verkeer leiden tot verschuiving van geluidscontouren, hetgeen effecten kan hebben op vogels. Ingevolge natuurwetgeving (Flora- en faunawet, Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn) is het noodzakelijk na te gaan welke beschermde planten en diersoorten in de te beïnvloeden gebieden voorkomen.

Door de Dienst Weg- en Waterbouwkunde, in overleg met directie Zuid-Holland, is aan Bureau Waardenburg de opdracht verstrekt na te gaan waar welke beschermde cq bedreigde planten- en diersoorten voorkomen, en in hoeverre er effecten van de voorgenomen ingrepen te verwachten zijn. Dit met het oog op de aan te vragen ontheffingen van de Flora- en faunawet.

Gezien het spoedhebbende karakter was de tijdsdruk limiterend voor de intensiteit van het onderzoek. Er is daarom zo pragmatisch mogelijk gewerkt: samen te vatten als het op grond van bestaande gegevens, kaartmateriaal, informatie over de voorgenomen ingrepen en een globale terreinverkenning reduceren van het onderzoeksgebied tot concrete locatie/trajecten waar zo nodig aanvullend veldwerk verricht wordt.

Het onderzoek is opgedeeld in twee fasen:

- fase 1: opstellen van een Plan van aanpak
- fase 2: uitvoeren van inventarisatie en rapportage.

Voorliggende notitie geeft het resultaat van fase 1.

Vanuit Bureau Waardenburg is fase 1 uitgevoerd door A.J.M. Meijer (projectleiding/redactie), L.D. Buren (hoofduitvoerder) en M. Fijlstra, aan de terreinbezoeken is doorgenomen door de soortsspecialisten G.J. Brandjes, B. Achterkamp, D.M. Soes en E.J.F. de Boer.

Vanuit Rijkswaterstaat is het project begeleid door J.G. de Vries (Dienst Weg- en Waterbouwkunde) en E.M.J. Stofbergen (directie Zuid-Holland).

2 Methodiek

Selectie te onderzoeken locaties/trajecten

Om een overzicht te krijgen van de relevante wegtrajecten is een gesprek met een milieumedewerker van de directie (de heer Stofbergen) gevoerd. De door hem geleverde informatie is in tabelvorm samengevat en ter controle aangeboden. Daarmee is het onderzoeksgebied vastgesteld.

Op basis van reeds door Rijkswaterstaat verzamelde gegevens (o.m. Natuurloket), kaartmateriaal over de voorgenomen ingrepen (en alternatieven) en een globaal terreinbezoek is een selectie van nader te onderzoeken locaties/trajecten gemaakt. Dit nader onderzoek zal in fase 2 plaatsvinden.

Deze selectie is voor de soortengroepen flora, zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen en dagvlinders toegespitst op die locaties/trajecten waar ruimtebeslag, oftewel vernietiging van (potentieel) leefgebied zal plaatsvinden: asfaltering van bermpercelen, dichtschuiven van watergangen, nieuwe tracé's door achterland, en dergelijke.

Voor vogels geldt de selectie voor die trajecten waar de nieuwe geluidscontour duidt op potentiële extra verstoring. Daarnaast geldt dat tijdens het veldonderzoek voor de andere soortengroepen gelet is op eventuele slaapplekken en roefvogelverblijfplaatsen die vernietigd/verstoord kunnen worden.

Verwerking bestaande informatie

Reeds verzamelde informatie van het Natuurloket is bestudeerd, voor nog ontbrekende gebieden is alsnog het Natuurloket geraadpleegd. Deze informatie is in de selectie van te onderzoeken locaties meegenomen. Er is echter niet voorzien in de aankoop van basisgegevens bij de PGO's (Floron, SOVON, etc.) aangezien dit hoge kosten met zich meebrengt en de gegevens veelal niet uit het inpassingsgebied zelf afkomstig zullen zijn. De informatie van het Natuurloket is wel indicatief voor welke soorten er wellicht in de nabijheid van de betreffende weg zouden kunnen voorkomen.

Voor flora zijn er nog andere potentiële informatiebronnen: Provincie Zuid-Holland en het Meetnet Bermflora van de Dienst Weg- en Waterbouwkunde. Deze bronnen zijn benaderd. Aangezien Bureau Waardenburg de monitoring van genoemd meetnet verzorgt, is er intern nagegaan worden of er PQ's uit dit meetnet langs de betreffende wegvakken liggen. Daarnaast zijn

er enkele inventarisatierapporten van derden bekend. Deze informatie is eveneens in dit onderzoek verwerkt.

3 Specificatie van het onderzoeks- gebied

Het studiegebied betreft de bermen en waar relevant de direct aanliggende gronden/wateren langs de rijkswegen in het beheersgebied van directie Zuid-Holland die onder de Spoorwet vallen. De betreffende wegtrajecten zijn door genoemde directie op kaartmateriaal aangeduid en waar nodig mondeling toegelicht. Het plangebied van de Spoorwet wegverbreding beslaat in totaal 67 kilometerhokken.

Onder deze Spoorwet vallen gedeelten van de A4, A12, A13, A20 en A27.

De exacte hectometrerings van de trajecten waar werkzaamheden plaats zullen vinden zijn beschreven in tabel 1.

Tabel 1: Locaties binnen het plangebied waar werkzaamheden uitgevoerd zullen worden

Rijksweg	van	tot	van hm	tot hm	type ingreep
A4	Leidschendam	Prins Clausplein	44	46,3	bufferstrook, bestaand asfalt, evt. pechhaven
A12	Prins Clausplein	Voorburg	6,4	5,0	spitsstrook, bestaand asfalt
A12	Zoetermeer	Gouda	15,8	27,0	plusstrook, uitbreiden asfalt
A12	Gouda	Woerden	27,0	44,4	plusstrook, vnl. bestaand asfalt, geluidsschermen
A13	Zestienhoven	Delft-zuid	17,1	10,6	spitsstrook, bestaand asfalt, pechhavens
A20	Capelle	Terbregseplein	38,9	34,5	bufferstrook, bestaand asfalt
A27	Gorinchem	Noordeloos	37,3	43	plusstrook, strook extra asfalt

Van de in tabel 1 genoemde trajecten zijn de kilometerhokgegevens van Natuurloket bekeken. Hiermee is een inschatting gemaakt in hoeverre het waarschijnlijk is dat eventueel aangetroffen soorten zich binnen het kilometerhok langs de rijksweg zullen bevinden. Op basis van deze en andere bestaande gegevens (soort gegevens en het verkeerstechnisch plan) en een globaal terreinbezoek is een inschatting gemaakt van potentieel gevoelige locaties. Deze geselecteerde locaties zullen intensief moeten worden geïnventariseerd. Op overige locaties langs het plangebied wordt steekproefsgewijs geïnventariseerd door middel van een habitatininschatting.

Tabel 2: Geselecteerde locaties

Rijksweg	hm van... tot	zijde	Omschrijving
A12	19,8 - 25,8	noord + zuid	Boschages en sloot, geschikt voor vissen/amfibieën, kleine zoogdieren, vogels
A12	25,8 - 26,8	noord + zuid	Geluidswal met daarachter bomen/boschages geschikt voor kleine zoogdieren, broedvogels en amfibieën (winter)
A12	28,3 - 32,5	zuid	Steil talud met bomen/boschages, naast sloot, mogelijk beschermde planten, vogels, kleine zoogdieren
A12	28,3	middenberm	Brede middenberm met boschages/bomen en

	32,5	m	sloot, mogelijk broedvogels, amfibieën, kleine zoogdieren
A12	42,0 44,2	- noord	Talud met struiken/boschages, mogelijk beschermde flora, kleine zoogdieren

4 Bespreking per soortgroep

Het onderzoek beperkt zich tot in het kader van de Flora- en faunawet beschermde soorten. De aandacht zal liggen op Flora- en faunawetsoorten die tevens genoemd worden op de nationale/ provinciale Rode lijsten en soorten die vermeld staan op de Europese Habitatrictlijn, Vogelrichtlijn en Blauwe lijst. Met betrekking tot de overige, bij Flora- en faunawet beschermde soorten zullen enkele algemene opmerkingen worden gemaakt over het voorkomen en eventueel te nemen mitigerende maatregelen.

Voor verschillende soortengroepen geldt dat meerdere inventarisatieronden noodzakelijk zijn om een goed beeld te kunnen krijgen van de aanwezige soorten. Daarbij zijn herhalingsronden in de periode april-augustus van belang, gezien seizoensaspecten (bijv. broedseizoen vogels, vliegperiode vlindersoorten). Gezien de gewenste tijdsdruk per project is het naar verwachting niet voor alle wegtrajecten mogelijk voor meerdere soortengroepen meerdere inventarisatieronden te houden. Dit alles betekent onvermijdelijk dat het onderzoek een quick scan karakter zal hebben. Dit is in feite een keuze van Rijkswaterstaat, zijnde de opdrachtgever. Bureau Waardenburg aanvaardt hiervoor geen aansprakelijkheid mocht naderhand blijken dat het onderzoek niet volledig heeft kunnen zijn.

4.1 Insecten

Dagvlinders

Dagvlinders vliegen niet gedurende het hele jaar. Sommige vlindersoorten vliegen in één generatie die niet meer dan vier tot zes weken aanwezig is. Voor een volledige vlinder inventarisatie dient daarom op meerdere momenten in het seizoen veldinventarisatie te worden uitgevoerd.

Voor dagvlinders geldt dat de onder de Spoorwet vallende locaties waarschijnlijk niet geschikt zijn als habitat omdat niet verwacht wordt de geschikte waardplanten aan te treffen of omdat ze niet liggen binnen het verspreidingsgebied van de

onder de Flora- en faunawet vallende soorten (Tax, 1989). Daarbij zijn de ingrepen niet van dien aard dat deze significante vernietiging van areaal tot gevolg zouden hebben. Conclusie: Vlinders worden niet bij het inventarisatie onderzoek betrokken.

Libellen

Libellen zijn gebonden aan een waterrijke habitat. De larven van libellen zijn waterbewoners en stellen vaak specifieke eisen aan de kwaliteit van het water en de begroeiing (Kalkman *et al.*, 2002). Libellen vliegen niet het gehele jaar. De meeste libellen soorten vliegen in één generatie, die vaak niet meer dan zes tot acht weken als libel aanwezig is. Voor een volledige libellen inventarisatie dient daarom op meerdere momenten in het seizoen veldbezoek te worden afgelegd.

Een globale inschatting van de wateren lang de trajecten duidt op een ongeschikt habitat voor beschermde libellensoorten. Naar verwachting komen geen beschermde libellensoorten voor in het plangebied (Nederlandse Libellen, 2002).

Conclusie: Libellen worden niet bij het inventarisatie onderzoek betrokken.

Sprinkhanen

Nederland kent geen wettelijk beschermde sprinkhanen. Wel staan verscheidene sprinkhanen als bedreigd op de nationale Rode lijst. Naar verwachting komt geen van deze soorten voor in het plangebied. Bijna alle sprinkhaansoorten zijn in de nazomer aan te treffen.

Conclusie: Sprinkhanen worden niet bij het inventarisatieonderzoek betrokken.

4.2 Vissen en amfibieën

In het plangebied wordt op één locatie een sloot verplaatst. Daarnaast wordt op enkele plekken mogelijk landhabitat/winterhabitat van amfibieën aangetast.

Voor amfibieën geldt als richtlijn dat een volledig onderzoek dient te bestaan uit vier rondes: drie overdag en één 's avonds, verspreid over de periode april-juni. Gelet op de tijdsdruk zijn slechts twee bezoeken mogelijk.

Bij de geselecteerde locaties worden de wateren uitgebreid met schepnetten bemonsterd. Daarbij wordt tegelijkertijd de visstand geïnventariseerd. Zo nodig kan ook met elektrische visapparatuur worden bemonsterd.

Conclusie: Vissen en amfibieën zullen twee maal worden geïnventariseerd.

4.3 Reptielen

De enige reptielensoort die in het gebied van de Spoorwetttrajecten te verwachten is, is de ringslang. In de omgeving van Gouda, nabij de A12 zijn enkele kilometerhokgegevens bekend waarin de aanwezigheid van een ringslangpopulatie is vastgesteld. Mogelijk bevindt deze zich ook in de brede middenberm van de A12 ter plaatse ($\pm$ 30 m breed, met waterpartijen, bomen, dichte begroeiing en verbindingzones). RAVON monitort de populatie in het gebied. Omdat de dieren zeer moeilijk waar te nemen zijn en de tijd voor inventarisatie beperkt is, zullen recente, bestaande gegevens bij RAVON opgevraagd worden.

Conclusie: Reptielen worden niet geïnventariseerd, ringslanggegevens van het gebied langs de A12 worden opgevraagd bij RAVON.

4.4 Zoogdieren

Vleermuizen

In het kader van de Spoorwet wegverbreding zullen geen verblijfplaatsen van vleermuizen, zoals gebouwen, bunkers, forten en holle bomen (Broekhuizen *et al.*, 1992) worden vernietigd. Voor de vleermuissoorten die mogelijk hun verspreidingsgebied hebben in de omgeving van de Spoorwetttrajecten kan het kappen van bomenrijen mogelijk van invloed zijn. Eventuele aanpassing van verlichting zal een te verwaarlozen invloed hebben voor zover het al bestaande verlichting betreft. In zijn algemeenheid wordt aangenomen dat wegverlichting een negatieve invloed heeft op diersoorten. Men denke aan bijvoorbeeld de aantrekkingskracht van licht op insecten waar vleermuizen op afkomen, die vervolgens verkeersslachtoffer kunnen worden; andere soorten hebben juist een afkeer van verlichting. De invloed van wegverlichting is derhalve niet eenduidig vast te stellen.

Een volledige inventarisatie van deze soortgroep vereist tenminste vier inventarisatie rondes. Gelet op de tijdsdruk zijn slechts twee inventarisatie rondes mogelijk.

Conclusie: Vleermuizen worden tweemaal geïnventariseerd.

Overige zoogdieren

In het gehele plangebied zijn sporen gevonden van algemene zoogdiersoorten als veldmuizen en mollen. Daarnaast zal op enkele plaatsen habitat vernietigd worden dat mogelijk geschikt is voor andere kleine zoogdiersoorten zoals woelratten, kleine marterachtigen, bosmuizen, dwergmuizen, konijnen en egels. Een volledige inventarisatie van zoogdieren in het plangebied vereist een tweeledige insteek: met behulp van stempels en looppapier worden daarbij sporen onderzocht, en met behulp van vallen wordt getracht levende dieren waar te nemen. Gelet op de tijdsdruk is een dergelijk uitgebreid onderzoek niet mogelijk.

Aan de hand van globaal onderzoek naar verblijfplaatsen en omgevingsparameters wordt een inschatting gemaakt de aanwezige soorten en van de omvang van mogelijke populaties.

Conclusie: Overige zoogdieren zullen tweemaal geïnventariseerd worden.

4.5 Vogels

Met een tweetal jaarlijkse monitoringsprojecten (LSB, BMP) worden de landelijke aantallen en de veranderingen van broedvogels in Nederland gevolgd (SOVON). In de periode van 1998-2000 heeft een landdekkend onderzoek plaatsgevonden ten behoeve van een Atlas van de Nederlandse broedvogels. Alleen de BMP-monitoring levert kwantitatieve gegevens. Kwantitatieve gegevens maken het mogelijk effecten op populatie niveau te beoordelen. Voorwaarde hiervoor is een gerichte locatie aanduiding en niet op kilometerhok niveau. Voor de BMP gegevens is een specifieke locatie aanduiding wellicht mogelijk (de zogenoemde stippenkaarten). Het verzamelen van deze gegevens vereist meerdere veldbezoeken op verschillende momenten in het broedseizoen tussen half maart en 1 september.

Mogelijke effecten op aanwezige vogels rondom Speedwetracten zijn voornamelijk vernietiging van het habitat en (geluids)verstoring door een hogere verkeersintensiteit.

(Geluids)verstoring

Rijkswaterstaat Directie Zuid-Holland levert de geluidscontourgegevens voor het plangebied. Het verschil tussen beide contouren geeft aan welke verstorend effect de verbreding eventueel heeft boven de al aanwezige verstoring. Gegevens zijn nog niet ontvangen maar verwacht wordt dat toename van de geluidsverstoring gering is. Na ontvangst van de gegevens zal bekeken worden wat de werkelijke toename is van de verstoring. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de reeds aanwezige

verstoring (cumulatief effect). Verstoringsonderzoek is alleen mogelijk aan de hand van de eerder genoemde stippenkaarten.

Habitat vernietiging

Op verscheidene locaties langs het plangebied bevinden zich habitats (bomen, bossages) welke van belang kunnen zijn voor broedvogels. Met een veldbezoek worden relevante habitats in kaart gebracht.

Conclusie: Er wordt een relevante habitat inschatting gemaakt. Gelet op de onderzoeksperiode is het niet mogelijk om gedurende het broedseizoen 2003 aan kwantitatieve onderzoeksgegevens te komen voor het bepalen van potentiële extra verstoringseffecten.

4.6 Vegetatie

Er zijn enkele plekken gevonden waar mogelijk beschermde plantensoorten verwacht kunnen worden. De vindplaats van deze soorten is mede bepalend geweest voor het selecteren van 'gevoelige' locaties. Op deze, al eerder genoemde, 'gevoelige' locaties zal uitgebreid geïnventariseerd worden. Overige locaties langs het plangebied zullen steekproefsgewijs bekeken worden. In het Meetnet Bermflora zijn een aantal PQ's die vallen binnen de trajecten van de Spoedwet. Deze gegevens worden nader bekeken op het voorkomen van beschermde plantensoorten.

Veel kruidachtigen bloeien pas halverwege het voorjaar. Deze planten zijn in april/mei vaak wel in vegetatieve vorm aanwezig. Soortdeterminatie aan de hand van de vegetatieve verschijningsvorm is mogelijk maar lastig. Tijdens de inventarisatie kunnen hierdoor soorten worden gemist. Een inventarisatie later in het seizoen is daarom te prefereren, maar kan worden bemoeilijkt door maaiwerkzaamheden in de periode mei-juli.

Conclusie: Op de gevoelige locaties zal éénmalig geïnventariseerd worden.

5 Samenvatting

Fase 2 bestaat uit het verrichten van veldwerk en het rapporteren over fase 1 en 2 tezamen.

Het in fase 2 te verrichten veldwerk zal verschillende soortgroepen omvatten, dit is in tabel 3 samengevat.

Tabel 3: De veldwerkplanning

Soortgroepen	juni	juli
Vissen en amfibieën	x	x
Vegetatie	x	
Zoogdieren (vleermuizen)	x	x
Zoogdieren (overigen)	x	x

NOTITIE

Inzake aanvulling op inventarisatie beschermde soorten m.b.t.

Spoedwet-project rijksweg 12 Woerden - Gouda

Inleiding

Verleden jaar is door Bureau Waardenburg een inventarisatie uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten langs het traject van rijksweg 12 tussen Woerden en Gouda (van km 45,0 tot km 27,0). Deze inventarisatie gecombineerd met de ingreep wordt een natuurtoets genoemd. Mede op basis van de bevindingen is een milieueffectrapportage en het ontwerpwegaanpassingsbesluit (OWAB) opgesteld.

Na afronding van de inventarisatie hebben zich echter nog een tweetal ontwerpwijzigingen c.q. scope-aanpassingen plaats gevonden, te weten:

- verlenging gepland geluidsschermband
- waterbergingscompensatie

Deze notitie beschrijft deze aanvulling op de natuurtoets.

Daarnaast wordt in deze notitie wel het voorstel gedaan ontheffing aan te vragen voor Gewone Rietorchis. Dit in tegenstelling tot wat in de natuurtoets wordt voorgesteld.

Ingreep

In verband met de aanleg van de plusstroken zijn de volgende ingrepen gewijzigd ten opzichte van hetgeen beschreven in de natuurtoets (uit Ontwerp Aanpassingsbesluit):

Geluidsschermen

van km tot km	zijde	beschrijving	hoogte
28,560 - 29,800	zuid	geluidsschermband Gouda	8,0 m
29,800 – 29,890	zuid	geluidsschermband aansluitend op te realiseren scherm bij Gouda	8,0 m
29,890 - 30,345	zuid	aansluitend geluidsschermband	7,0 m
30,320 - 30,700	zuid	transparant geluidsschermband tussen de rijksweg en de verzorgingsplaats	7,0 m
30,650 - 32,320	zuid	nieuw geluidsschermband ter vervanging van het bestaande scherm	7,0 m
32,320 - 32,600	zuid	aansluitend geluidsschermband	3,0 m

Waterberging

Ten behoeve van de waterkwantiteit worden de volgende compenserende maatregelen getroffen:

- a. In de overhoek in de noordberm tussen km 36,3 en km 36,5 km wordt een vijver gerealiseerd (circa 3.400 m²).
- b. De watergang in de middenberm aan de zuidzijde tussen 39,7 en km 39,9 wordt verbreed met 2 meter (circa 400 m²).
- c. Aan de noordzijde wordt de watergang tussen km 41,55 en km 41,7 verbreed met 10 meter (circa 1.500 m²).
- d. Aan de zuidzijde wordt de watergang tussen km 43,7 en km 43,9 verbreed met circa 0,5 meter (circa 100 m²).
- e. Het resterende deel van de watercompensatie wordt gerealiseerd als onderdeel van de MMA-maatregel bij de faunapassage Enkele en Dubbele Wiericke. Hier wordt de watergang in de middenberm aan de noordzijde tussen km 37,3 en km 38,8 verbreed met circa 2 meter (circa 3.000 m²). Daarvan is 600 m² ten behoeve van de watercompensatie.

Aanwezige/te verwachten soorten

In de natuurtoets (Buren, 2003) wordt een overzicht gegeven van de dieren die verontrust of gedood kunnen worden en/of waarvan de verblijfsplaatsen vernietigd of beschadigd kunnen worden.

In 1989 en 1994 zijn de bermen van rijksweg 12 geïntervieweerd op het voorkomen van bijzondere plantsoorten (Goeij, 1990 en Wagendorp, 2004). In deze inventarisatie is als enige beschermde plant de Zwanebloem aangetroffen. Aangezien het beheer van deze bermen (en daarmee bermsloten) de afgelopen tien jaar niet structureel is gewijzigd, wordt verwacht dat deze plant hier nog steeds voorkomt.

Het geluidsscherm wordt over een grotere lengte geplaatst dan eerst werd verondersteld. De soorten die op die locatie verwacht worden zullen niet anders zijn dan de soorten die reeds onderscheiden zijn in de natuurtoets (Buren, 2003). Dit aangezien het geluidsscherm grotendeels in de, ecologisch weinig interessante, grasberm wordt geplaatst en het een geringe aantasting van het achterliggende struweel zal betekenen.

Te verwachten effecten

De Zwanebloem is de enige plantensoort die nadelige effecten zou kunnen ondervinden van de graafwerkzaamheden aan de berm sloten ten behoeve van compensatie van de waterberging. Aangezien het echter om relatief kleine oppervlakken gaat, zal de populatie hiermee niet in gevaar komen. Waterbergingscompensatie in de vorm van flauwe, natuurvriendelijke oevers zou daarnaast als een uitbreiding op het potentieel habitat van deze plantensoort beschouwd kunnen worden.

Het verlengen van het geluidsscherm zal geen aanvullende effecten hebben ten opzichte van de natuurtoets (Buren, 2003).

Ook al worden de plaatsen waar Gewone Rietorchis is geconstateerd niet vernietigd, bouwwerkzaamheden en –verkeer kunnen wel effecten veroorzaken.

Ontheffing en maatregelen

De natuurtoets dient te worden aangevuld met de volgende soorten:

Zwanebloem (<i>Butomus umbellatus</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Geen specifieke maatregelen
Gewone Rietorchis (<i>Dactylorhiza majalis</i>)	verontrusten, vernietigen / beschadigen verblijfplaatsen	Geen specifieke maatregelen

Literatuurlijst

Buren, L.D., & A.J.M. Meijer, 2003. Inventarisatie beschermde soorten langs rijkswegen in Zuid-Holland. Wegtrajecten in het kader van de Spoedwet wegverbreding. Rijkswaterstaat, Dienst Weg- en Waterbouw. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.

Wagendorp, M., 1994. Evaluatie-onderzoek naar de ontwikkeling van de kruidachtige vegetatie in de bermen van de rijkswegen in Zuid-Holland. Rijkswaterstaat directie Zuid-Holland. IKC Natuurbeheer, Wageningen.

Goeij, S. de, 1990. Ecologisch bermbeheer langs rijkswegen in Zuid-Holland. Rijkswaterstaat directie Zuid-Holland. Landbouw Universiteit Wageningen.